

တော်ဟုတ်ကံဘိလျာလ်တော်ဒီသုဉ်ဟ်သးလၢအဂ့ၤ - တော်ဟုတ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖး - ၁၅ ထံဉ်

http://raisingchildren.net.au/articles/encouraging_good_behaviour.html

မၤကွၢ်တော်ဟုတ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးတဖၣ်အံၤလၢနကဟုဉ်ကံဘိလျာလ်လၢနအံၤ ငးလၢနဖိအပူၤန့ဉ်တက့ၢ်.

- ၁ . **ဖိသည့်န့ဉ်မၤတၢ်ဒိသိးနမၤန့ဉ်လီၤ.** နဖိကွၢ်နၢၤတၢ်ပနီဉ်တခါအသိးလၢ ကဒီသုဉ်ဟ်သးလၢဟီဉ်ခိဉ်ချုအံၤဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ. နမ့ၢ်တၢ်အဒိလၢအဝဲအဂီၢ်, အယိစူးကါနနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ဒီသုဉ်ဟ်သးလၢကနဲဉ်လိအဝဲအဂီၢ်တက့ၢ်. အါတက့ၢ် ညီန့ဉ်တၢ်လၢနမၤန့ဉ်အဂ့ၢ်ဒိဉ်န့ဉ်ဒီးတၢ်လၢနတဲန့ဉ်လီၤ. နမ့ၢ်အံၤဒီးနဖိတဲ “ဝံသးစူၤ” န့ဉ်တဲလၢနကစၢ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်တအံၤဒီးနဖိမၤဆိဉ်အကလုာ်န့ဉ်, တဲတၢ်ဒီးအိၤကယိကယိဒီးကဖိကဖိလၢနကစၢ်တက့ၢ်.
- ၂ . **ဟ်ဖျါနဖိလၢနတၢ်တူၢ်ဘဉ်အိဉ်ဒ်လဲဉ်န့ဉ်တက့ၢ်.** တဲအိၤတီတီလီၤလီၤ အဝဲအတၢ်ဒီသုဉ်ဟ်သးန့ဉ် မၤဘဉ်ဒိနသးန့ဉ်တက့ၢ်. တၢ်အံၤကမၤစၢၤအိၤလၢ အဝဲကထံဉ်သ့ညါဘဉ်ဝဲလၢ တၢ်တူၢ်ဘဉ်အိဉ်လၢနသးအပူၤန့ဉ်, လီၤကံဒ်သိးမိဝဲကလၢတဘျီန့ဉ်လီၤ. အဝဲအံၤပကိးလၢတၢ်ဒီသုဉ်ဟ်သးန့ဉ်လီၤ. ဖဲဖိသည့်တဖၣ်အသးအိဉ်သၢနံဉ်န့ဉ်, အဝဲသ့ဉ်ဒုးနဲဉ်ဝဲအတၢ်ဒီသုဉ်ဟ်သးနီၢ်နီၢ်သုလဲန့ဉ်လီၤ. အယိဘဉ်သ့ညါနကတဲအိၤ, “ယသးတမ့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်သိဉ်တၢ်သဲဖးဒိဉ်အယိ ယတဲလိတဲစိယတနၢ်ဟ့ဘဉ်တၢ်နီတမံၤ” န့ဉ်လီၤ. ဖဲနစးထီဉ်တဲတၢ်စးထီဉ်ဒီး “ယၤ” န့ဉ်, တၢ်အံၤဟုဉ်နဖိဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကထံဉ်သ့ညါတၢ်လၢအိဉ်လၢနသးပူၤ န့ဉ်လီၤ.
- ၃ . **မၤန့ၢ်တၢ်ဒိသိးအဝဲကအိဉ်ဒီးတၢ်ဒီသုဉ်ဟ်သးလၢ “အဂ့ၤ” ထီဘိတက့ၢ်.** အခိပညီမ့ၢ်ဝဲ ဖဲနဖိဒီသုဉ်ဟ်သးလၢနဘဉ်သးန့ဉ်, နဟုဉ်အိၤတၢ်ဟုဉ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးလၢအဂ့ၤတကပၤ သ့ဝဲန့ဉ်လီၤ. အဒိ, “အိ, နဂဲၤလိာ်ကွဲးဒီးနဟ်က့ၤတၢ်ဂဲၤလိာ်ကွဲးသ့ညါခဲလၢလၢစီနီၤခိဉ်အလီၤန့ဉ်ဂ့ၤဒီးယဘဉ်သ့ညါဘဉ်သးအိၤဒိဉ်မးလီၤ” တၢ်မၤအံၤဂ့ၤဒိဉ်န့ဉ်ဒီးနခိးသ့ညါတဖၣ်လီၤတဲာ်လၢဟံဉ်ခါအဖိခိဉ်တဖျါလၢနကွၢ်ဒီးတဲအိၤ, “ဟ့, တဘဉ်ဂဲၤဒ်န့ဉ်တဂ့ၤ” န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဟုဉ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးလၢအဂ့ၤတကပၤန့ဉ် တဘျီတခိဉ်တၢ်ကိးအိၤလၢ “တၢ်စးထီဉ်ပတြၢၤလၢအဟ်ဖျါထီဉ်တၢ်လၢအဂ့ၤ” န့ဉ်လီၤ. **ဂ့ၢ်ကွဲးစးဒုးနဲဉ်ဖျါထီဉ်တၢ်ထံဉ်တၢ်ဟ်သးလၢအဂ့ၤယုခါ (တၢ်စးထီဉ်ပတြၢၤဒီး တၢ်ဟုဉ်ကံဘိလျာလ်) လၢတၢ်ဒုးနဲဉ်ဖျါထီဉ်တၢ်ထံဉ်တၢ်ဟ်သးလၢတဂ့ၤ (တၢ်ဝဲၤထံနီၤဖးဒီးတၢ်သိဉ်က့ၤသီက့ၤ) အလီၢ်ကိးထံဉ်ဖးန့ဉ်တက့ၢ်.** ၆ - ၀ တၢ်ဘဉ်ထွဲလိာ်အသးလၢတၢ်ခဲမံၤအဘၢဉ်စၢၤန့ဉ် ပၤယၢ်ဝဲတၢ်လၢကထံဉ်သးတုၤသိးန့ဉ်လီၤ. သ့ညါခိဉ်ထီဉ်လၢဖိသည့်တဖၣ်မ့ၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်ယုထၢထဲတခါဇိၤ လၢတၢ်တကန့ဉ်ယုဉ်အိၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်တကန့ဉ်ယုဉ်အိၤလၢအိဉ်ဒီးတၢ်သိဉ်က့ၤ သီက့ၤန့ဉ်, အဝဲသ့ညါကဟံးန့ဉ်ဝဲတၢ်လၢအတဂ့ၤန့ဉ်လီၤ.
- ၄ . **ချဲးလီၤနခိဉ်တုၤသိးနဖိအကစီၤထီတက့ၢ်.** တၢ်ချဲးခိဉ်တီလီၤ မ့တမ့ၢ် ဆုဉ်နီၤတစီၤခိဉ်လီၤဖဲနဖိအကပၤန့ဉ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်အသဟီဉ်ပိးလီၤလၢအဆူဉ်ဒိဉ်မး လၢနကတဲသကိးတၢ်ဒီးအဝဲသ့ညါဂ့ၤဂ့ၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်အိဉ်ဘူးဒီးနဖိန့ဉ် ကပျဲနၤလၢနကဘိလီၤဘိဘဉ်တၢ်လၢအဝဲသ့ညါတူၢ်ဘဉ် မ့တမ့ၢ် ဆိကမိဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ညါလၢ ကသးစၢ်အဝဲဒုဉ်တၢ်လၢနတဲ မ့တမ့ၢ် မၤအဝဲသ့ညါ န့ဉ်လီၤ. နမ့ၢ် ချဲးဘူးတၢ်ဒီးနဖိဒီးကန့ဉ်ယုဉ်အိၤန့ဉ်, တလိဉ်နမၤအကွၢ်နၢၤဘဉ်န့ဉ်လီၤ.
- ၅ . **“ယနၢ်ဟ့နၢ်လီၤ.”** တၢ်ဒိကန့ဉ်အိၤလၢတၢ်သ့ညါဆုဉ်သးဂဲၤအပူၤန့ဉ် မ့ၢ်ဝဲပိးလီၤအဂၤတမံၤလၢ မၤစၢၤဖိသည့်သးစၢ်တဖၣ်အတၢ်ကွၢ်ဆၢဉ်မဲးဒီးအဝဲသ့ညါအတၢ်တူၢ်ဘဉ်တဖၣ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ညါအသးကဘဉ်တံာ်တံာ်ဒိဉ်မး, လီၤဆိဒုဉ်တၢ်ဖဲအဝဲသ့ညါဟ်ဖျါထီဉ်အတၢ်တူၢ်ဘဉ်လၢအဝဲသ့ညါအနီၢ်ကစၢ်ဒုဉ်ဝဲတသ့လၢလၢပုၤပုၤလၢတၢ်ကတိၤတသ့ဘဉ်အခါန့ဉ်လီၤ. **ဖဲနတဲကဒါက့ၤတၢ်ဒီးအဝဲသ့ညါဒီး တၢ်လၢနဆိကမိဉ်အဝဲသ့ညါတူၢ်ဘဉ်န့ဉ်, မၤစ့ၢ်လီၤစၢၤဝဲဒုဉ် အဝဲသ့ညါအတၢ်သ့ညါကိးဂီၤတနီၤ** န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ညါစ့ၢ်ကိးတူၢ်ဘဉ်ဝဲလၢဘဉ်တၢ်သ့ညါဟ်ကဲအိၤဒီးမၤမ့ၢ်သ့ညါမ့ၢ်သးအိၤန့ဉ်လီၤ. ဒီးမၤသးထီဉ်ဖိသည့်အသးသ့ဒိဉ်ဒိဉ်ကလဲာ်စ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ.
- ၆ . **တီဒီးတၢ်အၢဉ်လီၤ.** တီဒီးတၢ်အၢဉ်လီၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်လူၤပိာ်မၤထွဲဒ်နတၢ်အၢဉ်လီၤအိဉ်အသိးန့ဉ်, ဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤအၢဉ်လီၤ, နဖိကမၤလီၤန့ဉ်တၢ်န့ဉ်တၢ်ဒီးကဟ်ကဲနၢၤန့ဉ်လီၤ. အယိဖဲနအၢဉ်လီၤအိၤလၢနကလဲၤဟးလိာ်ကွဲးဖဲအဝဲထၢထီဉ်တၢ်လိာ်ကွဲးဝံၤအခါန့ဉ်, မၤလီၤ

တံလၢနကယၢနအိၣ်ဒီးဒိၣ်ဖဲးဟးလိၣ်ကွဲၣ်တက့ၢ်. ဝဲနတဲလၢနကဟးထီၣ်လၢလံာ်ရိၣ်ဒီးအဲၣ်တပတုၣ်ဒီးယုၢ်ဂဲၣ်လိၣ်ဒီးဒုၣ်တၢ် န့ၣ်, ကတဲၣ်ကတိၢ်နသးလၢနကဟးထီၣ်တဘျီယီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. တလိၣ်နသ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၤတၢ်လၢတၢ်အံၤအဂီၢ်ဘၣ် - ဒ်နမၤပုၤအိၣ်လၢ တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီၣ်န့ၣ်, ဒီးဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤစၢၤနဖိၣ်လၢကတၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်, မ့ၢ်လၢတၢ်အံၤကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ န့ၣ်ဆၢၣ်ဒိၣ်ယၢၤဝးတရံးလၢတၢ်န့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်ဒုးတယၢ်ဆိၣ်ပၢၤအိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ၅ . **မၤစၢၤလီၤတၢ်လၢအကွဲၣ်လွဲၣ်န့ၣ်တၢ်** . နမ့ၢ်ဒီးတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ဂဲၣ်လိၣ်ကွဲၣ်အိၣ်ကမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. - တၢ်အံၤကီၢ်ခဲၣ်လၢဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်နီၣ် ထီၣ်လၢတဘၣ်ထိးဘူးတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မၤစၢၤလီၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဖိၣ်သ့ၣ်ဖိၣ်သ့ၣ်တတုၣ်အဂီၢ်, ဘၣ်ဆၢၣ် မ့ၢ်လၢအပူၤဒိၣ်ဒိၣ်မး အယိၣ်ယံၤယံၤဒီးတၢ်လီၤလၢဖိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တသ့အလီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ၆ . **ယုၢ်ထၢတၢ်လၢနကဘၣ်ကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်အိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.** တရူးန့ၣ်လီၤပၣ်ယုၢ်လၢနဖိၣ်မၤတၢ်တမံၤမံၤအပူၤန့ၣ် - လီၤဆိၣ်ဒုၣ်တၢ်လၢ နကတဲ “တမ့ၢ်ဘၣ်” မ့ၢ်တမ့ၢ် “အိၣ်ပတုၣ်” အကတီၢ် - သံကွဲၣ်လီၤနသးတၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ဂီၢ်ကတီၢ်တဖၣ်ခါန့ၣ် တက့ၢ်. မ့ၢ်လၢနပၤယၢ် နသးလၢ နကသိၣ်လိၣ်လိၣ်အိၣ်, ယုၢ်ကညးအိၣ်ဒီးကလၢအိၣ်အယိၣ်, တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ် ဒီးတၢ်တူၢ်ဘၣ် လၢအတမ့ၢ်တလၢတဖၣ်ကစၢၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၣ်အရၢဒိၣ်ဝဲ, ဘၣ်ဆၢၣ်စူးကါတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဖဲ အရၢဒိၣ်ဝဲနီၣ်နီၣ် အခါန့ၣ်တက့ၢ်.
- ၇ . **တၢ်ဟီၣ်ကအိၣ်ကအူး - ဟံးနသးကျၢၤကျၢၤတက့ၢ်.** ဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်မၤတံၢ်တၢ်အသးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တူၢ်ယၢ်နသး ဝဲနကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး အဲၣ်သ့ၣ်ဟီၣ်ကအိၣ်ကအူးယုၢ်တၢ်တမံၤမံၤအခါ. ပသိၣ်လိၣ်မၤယုၢ်အိၣ်လၢကဟီၣ်ကအိၣ်ကအူးအါထီၣ်ပတအဲၣ် ဒီးမၤဒ်န့ၣ်အခါဒုၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. “တမ့ၢ်ဘၣ်” အိၣ်ပညီၣ်န့ၣ် “တမ့ၢ်ဘၣ်” လီၤ, တမ့ၢ်ဝဲ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဘၣ်, အယိၣ်နမ့ၢ်တအိၣ်ဒီး တဲဘၣ်န့ၣ်တဲအိၣ်တဂ့ၢ်. နမ့ၢ်တဲလၢ “တမ့ၢ်ဘၣ်” ဒီးနမ့ၢ်တူၢ်ယၢ်နသးန့ၣ်, လၢခံတဘျီန့ၣ် ဖိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ကဟီၣ်ကအိၣ်ကအူးယုၢ်တၢ် ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်လၢလၢနကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်န့ၣ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်လီၤ.
- ၈ . **သိၣ်သီအိၣ်ဒီးတၢ်လၢအနၢ်ပၢၤဝဲညီၣ်ဒီးကဲဘျးကဲဖိၣ်တက့ၢ်.** နသိၣ်လိၣ်လိၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကတိၢ်လၢအနၢ်ပၢၤဝဲညီၣ်ညီၣ်န့ၣ်, နဖိၣ်ကသ့ၣ် ညါလၢကဘၣ်မၤတၢ်ခဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. (ဝံသးစူးဖိၣ်ယၢ်ယစုဖဲပခိၣ်ကဲကျဲအခါတက့ၢ်. တၢ်စးထီၣ်မၤတၢ်ဒီးလၢကျဲအဂ့ၢ်န့ၣ် ကဟ့ၣ် အဲၣ်သ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ကမိၣ်လၢ ကဘၣ်ဆိၣ်ကမိၣ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်အဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, နတဲအိၣ်, “ဝံသးစူးကဲတံၢ်တြၢ” န့ၣ်ဂ့ၢ်န့ၣ်ဒီး နတဲအိၣ်လၢ, “တဘၣ် ဆိးထီၣ်တၢ်တြၢပၢ်ကလိတဂ့ၢ်.” န့ၣ်လီၤ.
- ၉ . **မ့ၢ်ဒါတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးတၢ်လၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ်** - ဒ်ဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးပုၤထီၣ်အသိး, နဟ့ၣ်အါထီၣ်အဲၣ်သ့ၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒါလၢ အဲၣ် သ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်ဒဲၣ်ဝဲ အတၢ်ဒိသ့ၣ်ဟံးသးအဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. နဟ့ၣ်အဲၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကလဲၤခီဖျိဝဲဒုၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ပိၣ်ထွဲ ထီၣ်အခံတဖၣ်လၢအတၢ်ဒိသ့ၣ်ဟံးသးဝဲန့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. တလိၣ်နကဲပုၤလၢအအါထီၣ်ဘၣ်, အဒိ, နဖိၣ်မ့ၢ်သးပုၤနီၣ်တၢ်န့ၣ်အမ့ၢ်ထူၣ် တၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဒါ လၢအထၢၣ်ပုၤန့ၣ်, အဲၣ်ကသ့ၣ်ဝံၤအသးဖဲမ့ၢ်ထူၣ်တၢ်အိၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဲၣ်သ့ၣ်ဝံၣ်အသးမ့ၢ်လၢအသးပုၤနီၣ် တၢ်ဝဲအယိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဝဲအတၢ်ကမ့ၢ်ဒဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတမၤဘၣ်ဒိၣ်အိၣ်လၢအသ့ၣ်ဝံၤအသး ထဲတဘျီဝဲန့ၣ်ဘၣ်, တဘျီခိၣ်, ပအံၣ်ဒီး မၤန့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်လၢ ပဖိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးပတအဲၣ်ဒီးပျဲအဲၣ်သ့ၣ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်လၢအကစၢ်ဒဲၣ်န့ၣ်ဘၣ်, တဘျီဘျီ, နကဘၣ်ဟ့ၣ် အိၣ်တံၢ်စံၣ်ညီၣ် လၢအတၢ် ဒိသ့ၣ်ဟံးသးလၢတၢ်လိၣ်အိၣ်တသ့ မ့ၢ်တမ့ၢ် လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တဖၣ် အံၤအဂီၢ်, တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်လၢ နကမၤလီၤတၢ်ဒီးတဲန့ၢ်ပၢၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢနဖိၣ်အၢၣ်လီၤတူၢ် လိၣ်တၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၁၀ . **တဲကဒီးတဘျီဒီးမၤနဲဆုညါတက့ၢ်.** တၢ်အံၤလီၤကမၤဒိၣ်မးလၢ အဲၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်ကမိၣ်လၢအဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ဂ့ၢ်လၢ ကတဲန့ၣ်လဲၣ် အကဒိကန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကကၢၣ်နသးလၢတၢ်ကလၢတၢ်ဒီးတၢ်ကတီၢ်ဒုၣ်ခိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်အံၤတၢ်ကဲဘျးကဲဖိၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဒီး အကတၢ်န့ၣ် နဖိၣ်ကကန့ၣ်ယုၢ်န့ၣ်လၢဘၣ်ဒီးကဆိၣ်ကမိၣ်ဝဲဒုၣ်လၢဘၣ်မနုၤအယိၣ်နသးအုန့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဆၢၣ်ဒီးဟ့ၣ် အိၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢခံကတၢ်လၢကမၤစၢၤန့ၣ်, ဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လၢကတဲပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ် မ့ၢ်လၢတမၤစၢၤတၢ် အယိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဝံၤဒီးစးထီၣ်ဂံၢ်တတုၣ်လၢသးန့ၣ်တက့ၢ်.
- ၁၁ . **မၤဒ်သိးနဖိၣ်တူၢ်ဘၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤလၢအရၢဒိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.** ဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးဝဲဒုၣ်ဖဲ အဲၣ်သ့ၣ်မၤစၢၤဘၣ်ဝဲအဟံၣ်ဖိၣ်ဖိၣ် အခါန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်မၤညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤကစဲးကစိးတၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်လၢအဝဲမၤဝဲသ့ၣ်လၢ ကဟူးဂဲၣ်မၤဝဲလၢအနီၣ်ကစၢ်ဒဲၣ် လၢ အတၢ်မၤစၢၤဟံၣ်ယိၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်. ဒီးအဲၣ်ကကလၢဘၣ်ဝဲလၢအဝဲမ့ၢ်ပုၤအရၢဒိၣ်ခီဖျိအမၤတၢ်အံၤဒီးအဲၣ်ကတဲကဖၢ လၢအသးလၢအတၢ်မၤစၢၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဟ့ၣ်မၤလိၣ်နဖိၣ်ဒီးဟံၣ်ယိၣ်တၢ်မၤကစဲးကစိးအါအါန့ၣ်, အဲၣ်မၤတၢ်မၤတဖၣ်အံၤကသ့ အါထီၣ်ဒီးကမၤဝဲဒီးအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ယိၣ်တၢ်မၤကစဲးကစိးလၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးန့ၣ်ကမၤစၢၤဖိၣ်သ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲဒုၣ်လၢ တၢ်သ့ဟံးမ့ၢ်ဒါ, သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်အဲၣ်သ့ၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်လဲၣ်အသးဒီးကမၤစၢၤဖျဲးကိးန့ၣ်လီၤ.

၁၂ . **အိပ်ကတ်ကတီးနသးဒီးတၢ်အိၣ်သးလၢအကီၢ်အဲတဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.** တဘျီတခိၣ်ဖဲနအံးထွဲကွၢ်ထွဲနဖိအဆၢကတီၢ် ဒီးမၤတၢ်လၢ နဘၣ်မၤတဖၣ်အခါန့ၣ် ကမ့ၢ်တၢ်လၢအကီၢ်အဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဆိကမိၣ်ဆိဝဲဒၣ် တၢ်အိၣ်သးလၢအကီၢ်အဲတဖၣ်န့ၣ်, နရဲၣ်ကျဲၤပၤဆၢ မၤနဲ နဖိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ယၢ်မံးနံးတချုးနလိၣ်ဘျီအဲတဖၣ်န့ၣ်အဲတဖၣ်တလဲဝဲဒၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တဖၣ်အခါန့ၣ်တက့ၢ်. **တဲသကိးတၢ်ဒီးအိၣ်လၢဘၣ်မနုၤအယီၤနလိၣ်ဘၣ်အဲတဖၣ်မၤစၢၤလဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဒီးအဲတဖၣ်အိၣ်ကတ် ကတီးအသးလၢတၢ်လၢနလိၣ်ဘၣ်အိၣ်တဖၣ်အကီၢ်န့ၣ်လီၤ.**

၁၃ . **တၢ်မၤလိၤနံၤလိၤအူတၢ်ဒီးမၤသ့ၣ်ဖဲသးညီတၢ်** - ကျဲအဂၤတဘိလၢအမၤစၢၤလိၤတၢ်ဖုၣ်ဆၢဒီး တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်လၢအဖဲအိၣ်ထီၣ် သ့တဖၣ်အကီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်စူးကါတၢ်မၤလိၤနံၤလိၤအူတၢ်ဒီးမၤသ့ၣ်ဖဲသးညီတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဂဲၤကီၢ်ကွံၤလိၣ်ကွံၤအိၣ် မ့တမ့ၢ် မၤသိၣ်နက လုၢ်ဒ်သိးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မၤလိၤနံၤလိၤအူတၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဘူးအလဲန့ၣ်အဘျုးတအိၣ်ဘၣ်. ဖိသၣ် သးစၢ်တဖၣ်န့ၣ်အသးဘၣ်ဒိညီဒီးအမိၢ်အပၢ် “အတၢ်မၤကလိၣ်တၢ်” န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိၤနံၤလိၤအူလၢအမၤလိၤနံၤသ့ၣ်ခဲၤလၢၣ် ကမ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.